

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَوْلَانَا مُحَمَّدٌ

حدیث غدیر

و

جانشین حضرت محمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حدیث غدیر و جانشین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم

نویسنده:

هیئت تحریریه موسسه در راه حق

ناشر چاپی:

موسسه در راه حق

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	..... فهرست
۶	..... حدیث غدیر و جانشین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم
۶	..... مشخصات کتاب
۶	..... پیامبر با خانه خدا وداع می کند
۸	..... راویان حدیث غدیر
۸	..... معنای حدیث غدیر
۹	..... پاورقی
۱۰	..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

حدیث غدیر و جانشین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: حدیث غدیر و جانشین حضرت محمد(ص)/ از هیئت تحریریه موسسه در راه حق.
 مشخصات نشر: قم: موسسه در راه حق، [۱۳].
 مشخصات ظاهری: ۱۲ ص؛ ۱۱/۱۶۵Xس م.
 فروست: انتشارات در راه حق؛ ۷/۴.
 یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
 موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق -- اثبات خلافت
 موضوع: غدیر خم
 شناسه افزوده: موسسه در راه حق
 رده بندی کنگره: BP۲۲۳/۵ ح/۴ ۱۳۰۰۴
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵۲
 شماره کتابشناسی ملی: م ۴۵۱۸-۸۰

پیامبر با خانه خدا وداع می‌کند

سال دهم هجرت است، و موسم حج. بیابان حجاز شاهد جمعیت انبوهی است که همه، با یک شعار به سوی یک هدف گام بر می‌دارند.

امسال، منظره‌ی حج، شور و هیجان دیگری دارد و مسلمانان با اشتیاق و شتاب، منزل‌های بین راه را، پشت سر می‌گذارند و خود را به مکه می‌رسانند.

طنین پر تپش لبیک ... لبیک، از بیابان مکه به گوش می‌رسد، قافله‌ها یکی پس از دیگری به شهر نزدیک می‌شوند و حاجیان بالباس احرام، یک‌رنگ، یک‌نواخت، غبارآلود و اشک‌ریزان، خود را به حرم امن پروردگار می‌رسانند و به گرد خانه‌ای که به دست قهرمان توحید، ابراهیم خلیل بنا شده است طواف می‌کنند. فرید وجدی، حاجیان سال دهم هجرت را ۹۰ هزار می‌نویسد [۱] ولی تا ۱۲۴۰۰۰ هم گفته شده است [۲].

پیامبر اسلام، نگاه می‌کند: مسجدالحرام از اجتماع مسلمانان موج می‌زند و همه به حکم «انما المؤمنون اخوة» برادروار و فرشته صفت مشغول نیایشند.

پیامبر خوشحال است که توانسته چنین قدم بزرگی بردارد و به بهترین وجه رسالت خود را بگذارد.

ولی هاله‌یی از غم و اضطراب، گاه و بیگاه چهره‌ی پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله را فرا می‌گیرد و شادی را در کامش ناگوار می‌سازد.

او می‌ترسد پس از مرگ، این اجتماع از هم بگسلد و روح برادری و وحدت از میانشان رخت بر بندد و دوباره به قهقرا برگردند. پیامبر اسلام خوب می‌داند که امت اسلام، به راهبری امام عادل و عالم نیاز شدید دارد و در غیر این صورت، زحمات گرانبها و چندین ساله‌ی او به هدر خواهد رفت.

به همین جهت، آن حضرت در مسافرت‌ها و جنگ‌ها که از مدینه بیرون می‌رفت هر چند هم مدت مسافرت کوتاه بود، زمام امور را

به دست شخصی امین و با کفایت می‌سپرد و مردم مدینه را بدون سرپرست نمی‌گذاشت [۳].

بنابراین چگونه می‌توان تصور کرد که پیامبر دلسوز و مهربان ما، زمام امور امت عظیم اسلامی را پس از درگذشت خود، به دست حوادث سپرده باشد.

و باز خوب می‌داند که این مقام، شایسته‌ی کیست و لباس خلافت، به قامت‌رسا و لایق چه انسانی بریده و دوخته شده است. او همان است که در حضور عده‌ی زیادی از بزرگان قریش و بستگان پیامبر که به خاطر دعوت به اسلام، گرد آمده بودند، به جانشینی آن حضرت منصوب گردید [۴].

او مردی پاک و خداپرست بود و لحظه‌ی بی‌به خدا شرک نیاورده و به بت سجده نکرده است. او در راه پیشرفت دین مبین اسلام، سربازی فداکار است، کانون علمش از سرچشمه‌ی دانش رسول خداست، دادرسیش، عالی‌ترین قضاوت به شمار می‌آید [۵].

او دیده و شناخته شده است، او علی، فرزند ابوطالب است.

فریضه‌ی حج، به پایان رسید و مردم به سوی شهرهای خود حرکت می‌کردند که ناگهان صدای «منادیان» پیامبر، در صحرای حجاز، طنین افکند و مسلمانان را دستور توقف داد، زیرا فرشته‌ی وحی به رسول خدا نازل شده و این آیه را ابلاغ کرده بود: «ای پیامبر! آنچه به سوی تو از پروردگارت فرود آمده است، به مردم ابلاغ کن و اگر کوتاهی کنی، رسالت او را نرسانده‌ی و خداوند ترا از شر مردم نگهداری می‌کند». [۶].

موضوعی که خداوند، پیامبرش را با لحنی تند مخاطب ساخته بود، چیزی جز اعلام رسمی خلافت علی علیه السلام نبود که پیامبر از آن خودداری می‌کرد، زیرا می‌ترسید موجب اختلاف و شکاف در میان مسلمین گردد و منتظر زمینه‌ی مساعدی بود تا آن را اظهار کند، و پس از نزول این آیه دانست که اکنون موقع آن است، لذا مردم را در نقطه‌ی بی‌از آن بیابان سوزان و خالی از آب و آبادی به نام «غدیرخم» نگه داشت، تا روح اسلام یعنی مسأله‌ی خلافت و جانشینی را کاملاً روشن سازد.

مردم نمی‌دانستند که چرا این دستور صادر شده و چه موضوع مهمی پیش آمده است ولی طولی نکشید که نماز جماعت اعلام گردید و پس از ادای فریضه‌ی ظهر، انبوه جمعیت قیافه‌ی جداب و آسمانی پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله را برفراز منبر بلندی که از «جهازشترها» درست شده بود، مشاهده کردند.

سکوتی عمیق حکمفرما بود... در این موقع سکوت صحرای حجاز را کلمات پر مغز و جالب پیامبر شکست و پس از ستایش پروردگار، خبر جانگداز در گذشت زودرس خود را اعلام کرد و آنگاه فرمود:

مردم! من برای شما چگونه پیامبری بودم؟

همه یکصدا گفتند: یا رسول الله، از پند و اندرز ما فرو نگذاشتی و از موعظه و تربیت ما، غفلت نمودی، خدا تو را پاداش نیکو دهد.

...پیامبر فرمود: کتاب خدا و پیشوایان معصوم بعد از من، دوش به دوش هم راهبر شما هستند و شما باید کاملاً پیرو آنها باشید تا گمراه نشوید.

آنگاه دست علی علیه السلام را برافراشت، به طوری که همه‌ی حاضران او را دیدند سپس فرمود:

مردم! چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارترست و بر آنان ولایت و سرپرستی دارد.

مردم گفتند: خدا و رسولش داناترند.

پیامبر صلی الله علیه و آله: خدا مولای من است و من مولای مؤمنان و به آنان از خودشان سزاوارترم. آنگاه بدون فاصله و تأمل فرمود: به هر که مولا منم و سمت ولایت و سرپرستی بر او دارم، علی علیه السلام هم بعد از من همین منصب را دارد... من کنت

مولاه فهذا علی مولاه... و این جمله را سه بار تکرار کرد؛ و در پایان سخنان خود فرمود این حقیقت را حاضران به دیگران برسانند. جمعیت، هنوز پراکنده نشده بود که این آیه نازل شد: امروز دین شما را کامل گردانیدم، و نعمت خویش را بر شما تمام کردم، و به این که اسلام دینتان باشد، راضی گشتم [۷].

پس از پایان مراسم رسمی تعیین جانشین، مردم از دور و نزدیک بر یکدیگر سبقت می گرفتند تا به حضرت علی علیه السلام به عنوان جانشین پیغمبر اسلام تبریک بگویند.

اولین کسی که آمد و خلافت را به علی علیه السلام تبریک گفت «ابوبکر» و سپس «عمر» بود آنها در حالی که این کلمات را می گفتند از امیرالمؤمنین علی علیه السلام جدا شدند:

«خوشا به حال تو ای پسرابی طالب که مولای من و هر مرد و زن باایمان شده‌ای» [۸].

راویان حدیث غدیر

در حقیقت راویان حدیث غدیر، متجاوز از ۱۲۰۰۰۰ نفر می باشند، زیرا تمام حاضرین در غدیر، طبق دستور پیامبر اسلام که فرمود به دیگران اطلاع دهید حدیث غدیر و مسأله‌ی جانشینی علی علیه السلام را به عنوان مهمترین حادثه‌ی سفر، تلقی و برای دیگران بیان کردند [۹]. و به همین جهت بود که خاطره‌ی غدیر در مجامع عمومی مسلمانان هر چند یکبار تازه می شد.

تقریباً ۲۵ سال پس از روز غدیر یعنی زمانی که بسیاری از صحابه‌ی رسول خدا از دنیا رفته و عده‌ی معدودی از آنها باقی مانده بودند؛ علی علیه السلام از مردم خواست هر کس روز غدیر حاضر بوده است و حدیث غدیر را از دهان مبارک پیامبر شنیده است، شهادت دهد. فی‌المجلس ۳۰ نفر، برخاستند و حدیث غدیر را نقل کردند [۱۰].

امام حسین علیه السلام، یک سال پیش از مرگ معاویه، یعنی سال ۵۸ یا ۵۹ هجری، بنی هاشم و انصار و سایر حاجیان را در سرزمین «منی» جمع کرد و پس از جملاتی گفت: شما را به خدا سوگند آیا می دانید که رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر علی علیه السلام را برای ولایت - و رهبری امت اسلام - بگماشت و دستور داد این موضوع را حاضر به غایب برساند؟ ... همه گفتند: آری [۱۱].

دانشمندان اهل تسنن نام ۱۱۰ نفر از اصحاب پیامبر که این‌ها حدیث را از پیامبر اکرم شنیده و برای دیگران بازگو کرده‌اند؛ در کتابهای معتبر خود یادآوری کرده‌اند [۱۲] و عده‌ی از دانشمندان نیز در پیرامون حدیث و حادثه غدیر کتاب ویژه‌ی نوشته‌اند [۱۳].

معنای حدیث غدیر

شواهدی که در دست است روشن می کند منظور از کلمه‌ی «مولی» و «ولی» همان جانشین و سرپرست امت اسلامی است و با معنای دیگر نمی سازد اینک به نکات زیر توجه فرمایید:

۱ - دانستیم که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله از مطرح کردن حدیث غدیر بیم داشت و تا فرمان صریح و شدید از طرف خدا صادر نشد، آن را اعلام نداشت.

آیا می توان گفت منظور از حدیث غدیر، تذکر دوستی علی علیه السلام بوده است؟ اگر هدف این بود، اعلام آن ترسی نداشت و اجتماع مسلمانان از هم پاشیده نمی شد. پس باید منظور همان مسأله‌ی خلافت و جانشینی باشد که بیم آن می رفت یادآوری آن موجب سرکشی و طغیان سوجدویان گردد.

۲ - پیامبر اکرم، پیش از آنکه جمله‌ی «من کنت مولاه فعلی مولاه» را بگوید، از مردم اعتراف گرفت که خود، نسبت به آنان

سزاوارتر است و مقام سرپرستی و زمامداری دارد، آنگاه همان مقام را برای علی علیه السلام قرار داد و بلافاصله فرمود:
هر کس که من مولی و سرپرست او هستم، علی علیه السلام مولا و سرپرست اوست.

۳- حسان بن ثابت، واقعه‌ی غدیر را با اجازه‌ی پیامبر به شعر درآورد و انتشار داد و مورد تأیید آن حضرت قرار گرفت. در اشعار حسان به مقام خلافت و امامت علی علیه السلام تصریح شده است و هیچ کس از آن جمعیت انبوه به حسان اعتراض نکرد که چرا کلمه‌ی «مولی» را غلط معنی کردی بلکه مورد تشویق و تأیید قرار گرفت و اینک قسمتی از آن:

فقال له قم یا علی فانی

رضیتک من بعدی اماما وهادیا

فمن کنت مولا فهدا ولئیه

فکونوله اتباع صدق [۱۴] موالیا

یعنی: (آنگاه که پیامبر اسلام به ولایت و ریاست دینی و الهی از مردم اعتراف گرفت) به علی علیه السلام فرمود:

برخیز، ای علی، که من به امامت و رهبری تو پس از خودم رضایت دارم؛ پس هر کس که من مولی و رئیس دینی و الهی او هستم این علی هم مولی و سرپرست او است، پس همگی از پیروان راستین و صمیمی علی علیه السلام باشید.

۴- پیامبر صلی الله علیه و آله پس از برگزاری مراسم غدیر با حضرت علی علیه السلام در خیمه‌ای نشست و دستور داد که مسلمانان و حتی زنان خودش به علی علیه السلام تبریک بگویند و با او بیعت کنند و به او به عنوان امیرالمؤمنین سلام دهند [۱۵]. بدیهی است این مراسم فقط بامسأله‌ی خلافت و رسیدن او به مقام امامت و امارت مناسبت دارد.

۵- پیامبر صلی الله علیه و آله دوبار فرمود: هنیئونی، یعنی به من تبریک بگویید، چون خداوند مرا به نبوت و پیامبری و خاندانم را به امامت اختصاص داد [۱۶].

با ذکر این شواهد هیچ گونه ابهامی در مورد حدیث غدیر باقی نخواهد ماند.

پاورقی

[۱] دائرة المعارف فرید وجدی، ج ۳، ص ۵۴۲.

[۲] الغدیر، ج ۱، ص ۹.

[۳] کامل ابن اثیر، ص ۲۴۲ و ۲۷۸ و ۲۱۶.

[۴] تاریخ طبری، ج ۳، ص ۱۱۷۳ - ۱۱۷۱.

[۵] فضائل الخمسه - چاپ دارالکتب الاسلامیه، ج ۱، ص ۱۸۶-۱۷۸.

[۶] سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۶۷.

[۷] الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً (سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۳).

[۸] الغدیر، ج ۱، ص ۹ - ۱۱.

[۹] الغدیر، ج ۱، ص ۶۰ - ۶۱.

[۱۰] الغدیر، ج ۱، ص ۱۶۶-۱۷۴.

[۱۱] الغدیر، ج ۱، ص ۱۹۸ - ۱۹۹.

[۱۲] الغدیر، ج ۱، ص ۱۴ - ۶۱.

[۱۳] در جلد اول الغدیر، ص (۱۵۲ - ۱۵۷)، ۲۶ نفر از آنان را ذکر می‌کند.

[۱۴] الغدير، ج ۲، ص ۳۴ - ۴۱.

[۱۵] الغدير، ج ۱، ص ۲۷۰ - ۲۷۱.

[۱۶] لغدير، ج ۱، ص ۲۷۴.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

